

Fig. I. *B. parthenias*. Żeberka II i III, rozchodzą się ze wspólnego długiego trzonka, kąt między niemi większy, niż u *nothum*; żeberko II nieco łukowato ku przodowi wygięte.

Fig. II. *B. nothum*. Trzonek żeberek II i III, bardzo krótki, kąt między niemi więcej ostry; żeberko II proste.

RÉSUMÉ.

Verfasser gibt an, dass der Winkel zwischen der II und III, Hinterflügelader bei *Brephos parthenias* L. (Fig. I) grösser ist als bei *B. nothum* Hb. (Fig. II) und dass die Längsader II im ersten Falle bogenförmig, im zweiten ganz gerade verläuft. Diese Unterschiede lassen beide sonst sehr ähnliche Arten leicht erkennen.

WYKAZ CHRZĄSZCZÓW, ZEBRANYCH W SAN- DŽAKU TRAPEZUNTSKIM I GÜMISCH - CHANE W AZJI MNIJEJSZEJ W LATACH 1916—1917.

[VERZEICHNIS DER IN KLEINASIATISCHEN SANDSCHAKS TRAPEZUNT
UND GÜMISCH-CHANE IN J. 1916—1917 GESAMMELTEN COLEOPTEREN]

podał

DR. W. EICHLER (Pabjanice).

Obydwa powyższe sandżaki graniczą z sobą, przytem trapezuntski leży nad Morzem Czarnym na połudn.-zachód od Batumu, gümisch-chański położony jest na wschód od pierwszego i oddziela się od niego wysokim pasmem gór, zwanem Zigana-dagh.

Kolekcjonowanie rozpoczęłem 3. VIII. 1916 w najbliższej okolicy Trapezuntu, leżącego nad morzem, w okręgu 5-cio wiorstwowy mniej więcej. Tylko miasto i wąski pas nad morzem przedstawia się jako płaszczyzna, poczem zaraz ku południowi zaczynają się wzgórza, od 800—1000 stóp n. poz. morza. Grunt przeważnie wszędzie gliniasty.

Z bliższych miejscowości okolic Trapezuntu wymieniam następujące:

Dolina Piksitu albo Degermendere, rzeki szybko bieżącej, do której dochodzi wschodnia część miasta; jest ona niezbyt szerska, po obydwóch jej stronach góry ze skąpą roślinnością;

Boz-tepe, wzgórza tuż na południe od miasta do 850 stóp wysokie, porosłe leszczyną; za niemi zaraz wzgórza z gęstymi zaroślami rododendronów, gdzieniegdzie z olszyną, świerkami i sosną.

Souk-su, miejscowości z letniskami o 3 w. od miasta w stronie połudn.-zach., z lasem mieszanyim świerkowo-dębowo-grabowym, nieco topoli, akacji, kasztanów jadalnych, trochę sosny, krzewy rododendronów.

Platana, nad morzem o 12 w. na zachód od Trapezuntu.

Ważniejsze rośliny i drzewa okolic Trapezuntu są następujące: *Picea orientalis*, *Pinus pinea*, *Juniperus oxycedrus*, *Alnus barbata*, *Carpinus orientalis* i *betulus*, *Corylus maxima*, *Castanea sativa*, *Quercus armeniaca*, *Juglans regia*, *Populus tremula*, *Salix alba*, *Ulmus campestris*, *Platanus orientalis*, *Laurus nobilis*, *Acer campestre*, *Rhamnus Frangula*, *Vitis vinifera*, *Rubus sanctus*, *platyphylus* i *hirtus*, *Rosa micrantha* i *glaucia*, *Crataegus microphylla* v. *dolichocarpa*, *Prunus avium*, *Laurocerasus officinalis*, *Robinia pseudoacacia*, *Myrtus communis*, *Hedera helix*, *Rhododendron flavum*, *Erica arborea*, *Fraxinus oxycarpa*, *Urtica dioica*, *Euphorbia peplus* i *stricta*, *Clematis vitalba*, *Ranunculus sardous*, *Oxalis acetosella* i *corniculata*, *Ilex aquifolium*, *Trifolium resupinatum*, *arvense* i *pratense*, *Primula Sibthorpii*, *Cyclamen commune*, *Heliothropium europaeum*, *Echium plantagineum*, *Hyoscyamus niger*, *Solanum persicum*, *Digitalis ferruginea*, *Melissa officinalis*, *Gallium murale*, *Vaillantii* i *tricorne*, *Sambucus ebulus*, *Arum concinnum* i inne.

Jak widać roślinność bujna i właściwa południowi, ale nietety, moc koni i bydła niszcząła piękną florę niemiłosiernie.

Pogoda dopisywała naogół, w styczniu spadł głęboki śnieg, wprawdzie na krótko, co tu, jak mi mówiono, było wielką rzadkością, zupełnie prawdopodobną, jeśli wziąć pod uwagę, że w zimie kwitną róże, pomarańcze i cytryny. Marzec, kwiecień i maj 1917 r. były dość chłodne i bardzo dżdżyste.

Ostatni dzień pobytu mego w tej okolicy był 18. VI. 1917, poczem wyjechałem na dalsze ekskursje do dnia 13. VII., poczem byłem jeszcze w Trapezuncie 15. VII. i 19. VII.—21. VII.

Marszruta moja w innych miejscowościach 1917 r. przedstawia się jak następuje: 20. VI.—22. VI. włącznie — Ellen, z powrotem przez Trapezunt — 24., 25. VI. — Dżewizlik, 26. VI. — Chamsi-kej, 27., 28. VI. — Dałtaban, 29. VI. — Krehyt, 30. VI.,

1—2. VII. — Kessa-dagh, 3—5. VII. — Kialkit-Czewtlik, 6—7. VII. — Sadach.

Miałem zamiar dostać się do Ersindżanu, lecz zachorowałem w Sadachu i musiałem powracać do Trapezuntu, nieregularne bo wiem życie i wyłącznie konserwy nietęgie, zanadto dały mi się we znaki.

8. VII. znów Kessa, 9—11. VII. — Ardassa i stąd wycieczka do Zinana-Chartari, 12. VII. — Zigana-Korduni na Zigana-dagh, tegoż dnia Chamsi-kej, 13. VII. — z powrotem na Zigana-dagh, 15. VII. — Trapezunt, 18. VII. — znów na 1 dzień do Zigana-Korduni i 19. VII. do Trapezuntu ostatecznie, skąd wyjechałem wkrótce przez Batum i Tyflis do Urmji, prowincji perskiej.

Uważam za stosowne scharakteryzować w paru słowach wspomniane miejscowości.

Ellen — położone nad morzem o 80 km na zachód od Trapezuntu, z 3 stron otoczony górami 2—3 razy wyższemi niż w Trapezuncie, porośniętymi gęsto i prawie wyłącznie olszyną i leszczyną.

Dżewizlik — 26 km na wschód od Trapezuntu, w wąwozie Degermendere, po bokach góry mniej więcej 1500 stóp wysokie, porośnięte grabiną, nieco dębiną i na szczytach świerkami.

Chamsi-kej — o 20 km na wschód od Dżewizliku, warunki podobne, tylko nieco wyżej położony.

Zigana-dagh, górski grzbiet o kilkanaście km od Chamsikeju, oddzielający sandżak trapezuncki od gümiszchańskiego, z miejscowością Zigana-Korduni na wysokości 7013 stóp. Od strony Chamsikeju starodrzew grabowy, po drugiej stronie las sosnowy i państwa. Na wysokości 8000 stóp mniej więcej, linia śniegowa.

Ardassa — 85 km od Trapezuntu, wysokość 3015 stóp, w wąskiej dolinie, po bokach skaliste góry, nagie, częściowo porośnięte dębiną a rzadko sośniną.

Stąd zrobiłem wycieczkę na zachód w kierunku Zigana-dagh, do Zinana-Chartari, 13 km od Ardassy.

Dałtaban — 110 km od Trapezuntu, wysokość 3500 stóp, o zupełnie odmiennym charakterze. W dolinie rzek liczne i ogromne ogrody owocowe, na pochyłościach żyto i pszenica. Góry nagie, skaliste, rzadka krzaki głogu, róży, tuji i jałowiec, niżej dąb. — Wspaniałe osty różnobarwne.

Krehty, podrodze do następnej miejscowości, 135 km od Trapezuntu, bawiłem tu zaledwie jedną godzinę. Wysokość 3500

stóp, pierwszy raz ujrzałem tutaj w tych okolicach sroki, gawrony, szpaki, kawki.

Kessa-dagh, z miejscowością Kessa, 23 km od Krety, a 158 od Trapezuntu, około 6500 stóp. Roślinność skąpa, w dolinach żadnych drzew, oprócz niewielkich ilości wierzb nad rzeką, tylko na górach młoda dębina, sośnina i osika. Niezłe ląki w dolinie. Zbóż ani ogrodów niema. Obfitość ostów i inn. złożonych.

Kialkit-Czewtlik — 5770 stóp. Obfitość wód. Rozległa dolina, roślinności mało, z drzew tylko wierzby. Góry wokoło skaliste, nagie, tylko niektóre porośnięte krzaczkami. Natomiast wspaniałą florę podalpejską, z kobiercami różnobarwnych przepięknych kwiatów o aromatycznym zapachu znalazłem w górach o 12 km na południowy wschód od Kialkitu na wysokości około 6200 stóp. Z drzew dębina, sośnina i nieco osiny.

Sadach — 6153 stóp, od Trapezuntu 180 km, na wschód od Kialkitu o 25 km. Drzewa jak w Kialkicie.

CICINDELIDAE¹⁾.

Cicindela hybrida L. v. *riparia* Dej. — Krety 29. VI. 1917, Kialkit-cz. 5. VII. 1917, Ardassa 11. VII. 1917 — po 1 egz.

C. campestris L. — Kialkit-cz. 3. VII. 17 — 1 egz.

C. camp. v. desertorum Dej. — Kessa-dagh 2. VII. 17 — 3 egz., Zigana-Korduni 12. VII., 18. VII. 17 — 5 egz.

C. fischeri Ad. — Krety 29. VI. 17, Kialkit-Cz. 5. VII. 17, Ardassa 10. VII. 17 — po 1 egz.

CARABIDAE.

Calosoma sycophanta L. a. *purpureo-aureum* Letzn. — Ardassa 9. VII. 17 — 1 egz. z dębu.

Procerus caucasicus Ad. v. *colchicus* Motsch. — Suwa 5. V. 17 — 1 egz.

Carabus (Procrustes Bon.) chevrolati Crist. — Trapezunt, dość pospol. wokoło na wzgórzach, pod liściemi: 30. X, 19. XI., 8. XII. 1916; 26. III.—18. VI. 1917 — razem 20 egz.

C. (Pachystus Motsch.) morio Mannh. — Kessa-dagh, wąwóz, pod liściemi 1 egz. 8. VII. 17.

¹⁾ W sandżaku trapezunekim nie spotkałem ani jednego gatunku z tej rodziny.

- C. (Megodontus Sol.) bonvouloiri* Chd. — Zigana - Korduni, wąwozy, 1 egz. 12. VII. 1917.
- C. (Lamprostus Motsch.) nordmanni* Chd. — tamże, 3 egz. 12. VII. 1917, wzgórza.
- C. (Lamprostus Motsch.) bouplandi* Men. ab. fioletowa — Ellen, 1 ♂, 21. VI. 1917 w zaroślach, w pobliżu morza.
- C. (Lamprostus Motsch.) lamprus* Chd. — Kessa-dagh, 1 egz. 30. VI. 1917.
- C. (Tribax Fisch.) ponticus* Deyr. — Zigana-dagh, 1 egz. 12. VII. 1917.
- C. (Sphodristocarabus Geh.) gilnickii* Deyr. — tamże, 18. VII. 1917 — 1 egz.
- C. (Sphodristocarabus Geh.) macrogonus* Chd. — tamże, 13. VII. 1917 — 1 egz.
- C. (Deuterocarabus Reitt.) victor* Fisch. — Trapezunt, wzg. zach. pod kamieniami, 27. X. 16 — 2 egz., 30. X. — tamże 8 egz., potem 10. III. 17 — 1 egz. str. pldn.
- C. (Deuterocarabus Reitt.) gotschi* Chd. — Kessa-dagh 1. VII. 1917 — 7 egz., Sadach 6. VII., 7. VII. 17 — 3 egz., Krehty 29. VI. 17 — 1 egz.
- C. (Mimocarabus Geh.) maurus* Ad. — Kessa — 30. VI. 17 — 1 egz.
- C. (Mimocarabus Geh.) maurus v. paphius* Redt. — Kessa-dagh 1. VII. 17 — 1 egz., Kialkit-cz. 5. VII. 17 — 3 egz.
- C. (Cytilocarabus Reitt.) cibratus* Quens. v. *remotus* Reitt. — Zigana-dagh 12. VII. 1917 — 1 egz.
- Leistus (Pogonophorus Latr.) spinibarbis* F. v. *rufipes* Chd. — Trapezunt, dość posp., 27. X., 2. XI., 11. XI. 1916; 22. III., 2. IV., 11. V. 1917 — na wzgórzach pod kamieniami.
- L. (Pogonophorus Latr.) fulvibarbis* Dej. — Trapezunt, ujście Piksitu w osadach, 1 egz. 1. IV. 1917.
- Nebria picicornis* F. v. *luteipes* Chd. — Trapezunt nad Piksiem 29. X. — 25. XII. 1916; 1. IV. 1917.
- N. brevicollis* F. — Trapezunt 20. XI. 16, 18. V. 17.
- N. limbigera* Solsky¹⁾ — Trapezunt 13. XI. 16 do 2. IV. 17 8 egz.; Daltaban 28. VI. 17 — 1 egz.
- N. fischeri* Fald. — Zigana-dagh 12. VII. i 18. XII. 1917 na granicy śniegów nad strumykiem — 4 egz.
- Notiophibus laticollis* Chd. — Zinana-Chartari 10. VII. 1917, wzgórza pod kamieniami — 1 egz.

¹⁾ Określenie Reittera, które jednak podaje w wątpliwość.

N. sp. n. — Trapezunt, Boz-tepe nad glinianką, 1 egz. 19. III. 17, Souksu wzgórza pod kam. 1 egz., 4. VI. 17, wzgórza zach. pod kam. 1 egz. 18. VI. 17.

Omophron rotundatus Chd. — Kessa 1 egz. 1. VII. 1917; Ardassa w piasku nad rzeką i wlot — 2 egz. 11. VII. 1917.

Elaphrus riparius L. v. *nova eichleri* Lutsch. e litt. — Kialkit-cz., 1 egz. 3. VII. 1917.

Scarites (Broscomorphus) terricola Bon. — Trapezunt, dolina Piksitu 2 egz. pod kam. 18. V. 17, nad rzeką pod Platana pod kam. 1 egz. 3. VI. 17.

Sc. (Harpalites) laevigatus F. — Trapezunt zach. nad morzem pod kam. i w wodorostach 5. IV., 10. VI., 18. VI. 1917 razem 9 egz.

Broscus nobilis Dej. — Trapezunt 25. III. 17, pod kamien. 1 egz.; Souk-su 8. V. 17, 1 egz., Boz-tepe 7. VI. 17, 1 egz. pod kamien.

Asaphidion pallipes Duft. — Kialkit-cz. 3 egz. 5. VII. 17.

Bembidium (Pogonidium) quadricolle Motsch. v. *nova*. — Kialkit-cz. 3. VII. 17, 3 egz.; Sadach 7. VII. 17, 2 egz.

B. (Metallina) lampros Hbst. — Souk-su 8. 12. 16, Sadach 6. VII. 1917.

B. (Frincidium) punctulatum Drap. — Kialkit-cz. 1 egz. 4. VII. 1917.

B. punctulatum Drap. v. *bracteonoides* Reitt. — Trapezunt 18. V. 17, 1 egz.; Kessa-dagh 1. VII. 17; Sadach 7. VII. 17; Ardassa 10. VII. 17 po 1 egz.

B. (Peryphus) Steph.) coeruleum Serv. — Kessa-dagh 1. VII. 17, 1 egz.; Ardassa 11. VII. 17, 1 egz.

B. tricolor F. — Dałtaban 28. VI. 17, 2 egz.; Kessa-dagh 1. VII. 17, 2 egz.

B. combustum Mén. — Kialkit-cz. 2 egz. 3. VII. 1917; Ardassa 11. VII. 17, 10 egz.

B. testaceum Duft. — Trapezunt, wszędzie 13. XI.—25. XII. 16, 10. III.—18. V. 17; Kialkit-cz. 3. VII. 17; Sadach 7. VII. 17.

B. andreae F. — Trapezunt 18. V. 17; Kialkit-cz. 3. VII. 17 — 4 egz.; Ellen 22. VI. 17 — 1 egz.

B. andreae F. v. *femoratum* Strm. — Kialkit-cz. 3. VII. 17, 1 egz.

B. ustulatum L. v. *subcostatum* Motsch. — Ellen 22. VI. 17 — 1 egz.; Dałtaban 28. VI. 17; Kessa-dagh 2 egz. 1. VII. 17.

- B. nitidulum* Marsh. — Dałtaban 28. VI. 17, 3 egz.
- B. dalmatinum* Dej. — Trapezunt 27. X.—8. XII. 16, 1. IV.—12. VI. 17; Kessa 1. VII.; Kialkit - cz. 3. VII.; Sadach 7. VII.; Ardassa 9. VII. 17, pospolity.
- B. (Synechostictus Motsch.) atroviolaceum* Duf. — Kessa-dagh 1 egz. 30. VI. 17.
- B. elongatum* Dej. — Trapezunt, ujście Piksitu, 1 egz. 1. IV. 17; tamże pod kamieniami 2 egz. 18. V. 17.
- B. (Emphanes Motsch.) minimum* F. v. *euximum* Apfb. — Kialkit-cz. 3. VII. 17.
- B. (Testediolum Gnglb.) substriatum* Chd. — Zigana-dagh 18. VII. 17.
- B. (s. str.) menetriesi* Kol. — Kessa 1. VII. 17, 1 egz.; Kialkit-cz. 3. VII. 17, 1 egz.; Ardassa 2 egz. 11. VII. 17; Sadach 1 egz. 7. VII. 17.
- B. (s. str.) genei* Küst. v. *tetragrammum* Chd. — Sadach 1 egz. 6. VII. 17.
- B. (Lopha Steph.) tenellum* Er. — Trapezunt 1. IV., 4. IV. 17, nad Piksitem 24. VIII. 16.
- B. (Lopha Steph.) chaudoiri* Chd. — Zigana - dagh, 1 egz. 13. VII. 17.
- B. (Trepanes Motsch.) articulatum* Gyllh. — Trapezunt, dol. Piksitu, 1 egz. pod kamieniami 18. V. 17.
- B. (Philochthus Steph.) guttula* F. — Trapezunt V. 17.
- Tachys bistriatus* Duft. — Boz-tepe, pod kam. 1 egz. 21. II. 17; wzgórza zach. Trapezuntu pod kam. 2 egz. 23. III. 17; ujście Piksitu 1. IV.—18. V. 17, 7 egz.
- T. fulvicollis* Dej. — Trapezunt, wzgórza zach. pod kamien. 1 egz. 23. III. 17; Souk-su 1 egz. nad potokiem 21. IV. 17.
- T. (Polyderis Motsch.) brevicornis* Chd. — Trapezunt, ujście Piksitu 4. IV. 17, 5 egz.
- T. (Tachyura Motsch.) sexstriatus* Duft. — tamże 1 egz. 1. IV. 17.
- Perileptus areolatus* Creutz. — Trapezunt nad Piksitem 2 egz. 24. VIII. 16.
- Trechus (s. str.) 4-striatus* Schrnk. — Trapezunt 29. X. 16, 1 egz.; 27. V. 17, 7. VI. 17.
- Tr. subnotatus* Dej. — Trapezunt 21. X. 16, 30. XI. 16, wąwozy, pod liśćmi i kamieniami; 23. III. 17; Souk-su 11. V. 17.

Tr. palpalis Dej. — Trapezunt, wzgórza zach. 1 egz. pod kamieniami 28. V. 17.

Panageus crux major L. — Trapezunt, ujście Piksitu, 2 egz. 1. IV. 17.

Chlaenius (Dinodes Bon.) decipiens Dufour v. *laticollis* Chd. — Trapezunt, wzgórza zach. pod kam. 1 egz. 11. XI. 16. Wszystkie egzemplarze w Muzeum Tyfliskiem z najrozmaitszych miejscowości Kaukazu, granatowe; 1 egz. z Francji, f. typ. cokolwiek zielonkawy, mój zupełnie zielony; określony przez Łucznika i Dra Fleischera.

Chl. (Trichochlaenius Seidl.) aeneocephalus Dej. — Trapezunt, wzgórza wsch. nad wodą pod kamien. 1 egz. 8. III. 17; wzgórza zach. 1 egz. pod kamien. 20. V. 17.

Chl. (s. str.) festivus F. sbsp. *caspicus* Motsch. — Sadach, 1 egz. 7. VII. 17.

Chl. vestitus Payk. — Trapezunt 30. X. 16; 10. III. 17; 3. VI. 17, wąwozy; Kessa 2. VII. 17; Sadach 7. VII. 17; Ardassa 11. VII. 17.

Chl. flavipes Mén. — Trapezunt, zawsze nad wodą 13. XI. 16, 1. IV. 17, 18. V. 17, 10. VI. 17; Krehyt 29. VI. 17; Ardassa 9.—11. VII. 17.

Chl. chrysotorax Kryn. — Trapezunt, dolina Piksitu 2 egz. pod kamieni 18. V. 17.

Chl. coeruleus Stev. — Trapezunt, ujście Piksitu w osadach, 1 egz. 1. IV. 17; Ardassa 1 egz. 10. VII. 17.

Licinus pubifer Reitt. — Trapezunt, Boz-tepe pod kamien. 2 egz. 6. IX. 16; wzgórza pld. 1 egz. 22. III. 17.

Carterus (Sabienus Gozis) calydonius Rossi — Krehyt, 29. VI. 17, 1 egz.

C. (s. str.) rufipes Chd. — Kialkit-cz. 4. VII. 17, 1 egz.

Penthus tenebrioides Waltl. — Krehyt 1 egz. 29. VI. 17; Kialkit-cz. 2 egz. 4. VII. 17.

Acinopus (s. str.) picipes Oliv. — Trapezunt, doliny i wzgórze 24. VIII. 16, 1. IV.—18. VI. 17.

Ophonus (s. str.) sabulicola Panz. — Trapezunt za Boz-tepe 1 egz. 7. VI. 17 pod kamieniami.

O. puncticollis Payk. — Trapezunt, doliny 24. VIII. 16, pod kam. 1 egz.; Suwa 29. III. 17, 3. VI., 10. VI. 17, str. zach. pod kam.

O. azureus F. — Trapezunt, wzgórza wsch. 1 egz. pod kam., w lesie dębowym 12. V. 17.

O. (Pseudophonus Motsch.) griseus Panz. — Trapezunt, 24. VIII. 16, 21. V. 17.

O. pubescens Müll. — Trapezunt 1. XI. 16, 18. V. 17, posp. *Harpalus* (s. str.) *aeneus* F. — Trapezunt 3. VIII. 16.

H. (Lasioharpalus Reitt.) subangulatus Reitt. — Kessa, 1 egz. 30. VI. 17.

H. dimidiatus Rossi — Trapezunt, 1 egz. 27. V. 17, wzgórza pld. pod kamieniami.

H. (Harpaloxys Reitt.) attenuatus Steph. — Trapezunt, wzg. zach. 1 egz. pod kam. 18. VI. 17.

H. pygmaeus Dej. — Trapezunt, Boz-tepe, pod kam. 1 egz. 3. VIII. 16; wzgórza wsch. 3 egz. 11. XI. 16, pod kam., tamże 1 egz. 25. III. 17.

H. (Amblystus Motsch.) tenebrosus Dej. — Boz-tepe pod kamien. 1 egz. 8. VIII. 16; Souk-su 24. VIII., 30. XI. 16.

H. rubripes Duft. — Trapezunt, wszędzie pospolity, 6. IX. — 11. XI. 16, 22. III.—3. VI. 17.

H. (Harpalobius Reitt.) fuscipalpis Sturm. — Kessa-dagh, 30. VI. 17, 1 egz.

H. (Phenginus Motsch.) anxius Duft. — Trapezunt, dolina Piksitu, 13. XI. 16, 22. III., 18. V., 12. VI. 17.

H. psittaceus Geoffr. — Boz-tepe, 2 egz. 21. II. 17; ujście Piksitu, osady 1. IV. 17; wzgórza pld. Trapezunt 1 egz. pod kam. 27. V. 17.

Stenolophus skrimshiranus Steph. — Dałtaban, 2 egz. 28. VI. 17.

Acupalpus meridianus L. — Trapezunt, 21. II.—4. IV. 17, nad wodą 11 egz.

A. interstitialis Reitt. — Trapezunt, Souk-su 1 egz. 10. XI. 16, pod skibą, wzgórza zach. 1. II. 17, 1 egz. pod kam.; Boz-tepe 3 egz. 21. II. 17, wzgórza pld. z leszczyną 1 egz. 1. VI. 17.

Zabrus seriatoporus Schaum. — Zigana-dagh 1 egz. 12. VII. 17, pod kamieniami.

Amara (s. str.) *aenea* Deg. — Trapezunt wokoło 18. VIII. — 20. XI. 16, 26. III.—1. IV. 17.

A. (Liocnemis Zimm.) dalmatina Dej. — Souk-su 1 egz. pod kamien. 8. V. 17.

A. (Bradytus Zimm.) fulva Deg. — Pod Plataną nad rzeką 1 egz., pod kamien. 3. VI. 17.

Pterostichus (Pterotapinus Heyd.) fairmairei Chd. — Trapezunt, wzg. zach. 2 egz., pod kam. 23. III. 17; Souk-su w ciemnej oborze 3 egz. 8. V. 17; wąwoz zach. 3 egz. pod kam. 20. V. 17.

Pt. (Poecilus Bon.) gressorius Dej. v. *stenoderus* Chd. — Trapezunt, 18. V. 1917.

Pt. cupreus L. — Trapezunt, wzg. zach. 1 egz., pod kam. 24. IV. 17; Souk-su 1 egz. pod kam. 17. V. 17.

Pt. (Pseudomasaeus Chd.) confusus Chd. — Dałtaban 1 egz. 28. VI. 17.

Pt. (Haptoderus Chd.) percontator Reitt. — Trapezunt, góry wsch. 1 egz. pod kamien. 28. X. 16.

Calathus (s. str.) *fuscipes* Goeze — Trapezunt, wokoło, 27. X. 16, 2. V.—27. V. 17; Kessa-dagh 30. VI. 17.

C. fuscipes Goeze v. *latus* Serv. — tamże.

C. melanocephalus L. — Trapezunt, wokoło do 10. VI. 17, posp.

Synuchus nivalis Panz. — Trapezunt, wzg. wsch., las dębowy, 1 egz. pod kam. 25. X. 16; wzg. zach. 2. XI., 12. XI. 16.

Olisthopus rotundatus Payk. — Trapezunt, wsch., pod kam. 1 egz. 6. IX. 16, 12. XI. 16; Souk-su 1 egz. 11. V. 17; pod Plataną nad rzeką 4 egz. 3. VI. 17; wzg. zach. obficie 18. VI. 17; wszystkie egzemplarze są wogóle większe od formy typowej z wyraźnie jasnym obrzeżeniem pokryw.

Agonum (s. str.) *marginatum* L. v. *eichleri* Lutschn. — Trapezunt, dolina Piksitu, 3 egz. 22. III. 17 i tamże 1 egz. 1. IV. 17.

A. (Idiochroma Bed.) dorsale Pont. — Trapezunt, wąwoz płd. 1 egz. pod kam. 19. XI. 16; wzg. wsch. 1 egz. 25. III. 17.

Lebia (*Lamprias* Bon.) *cyancephala* L. — Trapezunt, wokoło pospolita 2. XI.—19. XI. 16; 9. VI., 16. VI. 17; Ellen 22. VI. 17; Chamsikej 26. VI. 17; Krehty 29. VI. 17; Kialkit-cz. 4. VII. 17; Sadach 7. VII. 17.

L. cyancephala L. v. *annulata* Brull. — Kessa, 1 egz. pod kam. 2. VII. 17.

L. (s. str.) crux minor L. Ellen, 1 egz. 22. VI. 17.

L. trimaculata Vill. — Krehty, 29. VI. 17; Kialkit-cz. 3. VII., 17; Sadach 6. VII. 17; Kessa-dagh 8. VII. 17, razem 6 egz..

L. lepida Brull. — Trapezunt, dolina Piksitu 1 egz. z roślin, 12. VI. 17.

Microlestes maurus Sturm. — Trapezunt, wzgórzach zach. pod kamien. 1. II. 17.

M. fissuralis Reitt. — Trapezunt, wzgórza wsch. 25. X. 16.
Cymindis (s. str.) *axillaris* F. — Boz-tepe, 1 egz. pod kam.
 19. XI. 16; Trapezunt, góry zach., 1 egz. 25. III. 17; Souk - su
 1 egz. 21. IV. 17.

Zuphius olens F. — Boz-tepe 1 egz. pod kam. 21. V. 17.
Brachynus explodens Duft. — Trapezunt, wokoło pospolity,
 27. X. 16; 10. III.—4. VI. 17.

Część rodziny *Carabidae* pozostała u p. Łucznika w Kijowie
 podczas zawieruchy wojennej.

SPOSTRZEŻENIA BIOLOGICZNE NAD GĄSIENIAMI GATUNKÓW *GRACILARIA*

[ÜBER DIE VERPUPPUNG BEI GRACILARIA-ARTEN]

podat

Dr. M. ŚWIĄTKIEWICZ.

W r. 1921 uzyskałem drogą chowu z gąsienic kilka gatunków *Gracilaria*, a mianowicie: *G. elongella* L. i *populetorum* Z. z brzozy, *hemidactyla* F. z klonu, *stigmatella* F. z łoży i *alchimiella* Sc. z dębu. Gąsienice tych motyli żyją na liściach bądź przy brzegu zgiętych i sprzedzonych, bądź w całości (łosa) skręconych, przy czem mieszkanie ich tworzy najczęściej stożek, którego wewnętrzną powierzchnię, względnie wierzchnią część blaszki liścia, gąsienica wewnętrz żyjąca ogryza. Według moich spostrzeżeń gąsienica opuszcza swe mieszkanie dopiero w okresie przepoczwarczania się, poczem oprzedza się bądź na suchym liściu, bądź na ścianie słoika lub skrzyneczki, w których się chów odbywał. Oprzed tworzy oval 5—6 mm długi, 3—4 szeroki, barwy białej lub żółtawej, jedwabisto-lśniący, przypominający cokolwiek małą minę pęcherzykową. W chwili wylegania poczwarka wysuwa się nieco z oprzedu, poczem motyl opuszcza swą osłonkę chitynową.

Zapoczwarczania się wewnątrz sprzedzonego liścia nie zauważałem nigdy.

RÉSUMÉ.

Der Verfasser berichtet über seine Beobachtungen bei der Zucht der Raupen: *Gracilaria elongella* L., *populetorum* Z., *hemidactyla* F., *stigmatella* F. und *alchimiella* Sc. Die Raupe verlässt immer vor der Verpuppung ihr Blattgehäuse, um sich in einem ovalen, weissen oder gelblichen, glatten, seidenglänzenden,